

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Argentiinan, Brasilian, Israelin, Serbian ja Vietnamin kanssa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisissä järjestöissä toimivan edustuston työntekijän perheenjäsenen ansiotyön tekemisestä tehtyjen sopimusten hyväksymisestä sekä laeiksi sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle Argentiinan, Brasilian, Israelin, Serbian ja Vietnamin kanssa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisissä järjestöissä toimivan edustuston työntekijän perheenjäsenen ansiotyön tekemisestä tehtyjen sopimusten hyväksymisestä sekä laeiksi sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 135/2015 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikönpäällikkö Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Argentiinan, Suomen ja Brasilian, Suomen ja Israelin, Suomen ja Serbian sekä Suomen ja Vietnamin väliset sopimukset diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisissä järjestöissä toimivan edustuston työntekijän perheenjäsenen ansiotyön tekemisestä sekä lait sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Useissa maissa edustustojen henkilökunnan puolisoiden työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattistatuksesta ja immunitetista luopuminen, ellei työnteon ehdoista tehdä erillistä sopimusta (perhe- ja puolisosopimus) hallitusten välillä. Perhe- ja puolisosopimuksissa säännellään tarkemmin työtä koskevia edellytyksiä, lupamenettelyä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemaa. Sopimusten perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2016 vp

Niillä työtä tekeville perheenjäsenillä ja puolisoilla, joiden työntekoon Suomessa sovelletaan perhe- ja puolisosopimusta, on oikeus työntekijän oleskelulupa ilman työvoimapoliittista harkintaa. Kyse on kuitenkin vain rajallisesta määrästä henkilöitä. Voimassa olevia sopimuksia on sovellettu 1990-luvulta lähtien noin 30 Suomessa työtä tekevään henkilöön.

Suomen ja Argentiinan, Suomen ja Israelin sekä Suomen ja Serbian väliset sopimukset tulevat kukin voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus kunkin sopimuksen voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päättämisestä on otettu vastaan. Suomen ja Brasilian sekä Suomen ja Vietnamin väliset sopimukset tulevat voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua päivästä, jona on vastaanotettu jälkimmäinen ilmoitus sopimuksen voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päättämisestä. Esitykseen sisältyvät ehdotukset laeiksi sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajan-kohtana samaan aikaan kuin sopimukset tulevat voimaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kahdensivuisilla sopimuksilla diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön ansiotyön tekemisestä (ns. perhe- ja puolisosopimus) on tarkoitus helpottaa puolisoitten ja perheenjäsenten työskentelyä asemamaassa ja mahdollistaa työskentely ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksesta niissä tapauksissa, joissa diplomaattistatuksesta luopuminen vastaanottajavaltion noudattaman käytännön mukaan muutoin olisi työskentelyn edellytyksenä. Yleisesti katsotaan, että diplomaattisia suhteita koskeva Wienin yleissopimus (SopS 3 ja 4/1970) ei estä diplomaatin tai muun lähetetyn virkamiehen puolison työskentelyä asemamaassa, mutta joissakin valtioissa työskentelyn edellytyksenä on perhe- ja puolisosopimuksen tekeminen, jossa säännellään tarkemmin työtä koskevista edellytyksistä, lupamenettelyistä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemasta. Sopimusten perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Suomella on voimassa perhe- ja puolisosopimukset Kanadan (SopS 12/1989), Ison-Britannian (SopS 24/1990), Amerikan Yhdysvaltojen (SopS 13/1996), Unkarin (SopS 20/2003) ja Chilen (SopS 85/2005) kanssa. Uusien perhe- ja puolisosopimusten tarve on todettu. Nyt käsiteltävänä olevien sopimusten lisäksi sopimukset Etelä-Afrikan ja Intian kanssa odottavat allekirjoitusta ja lisäksi neuvottelut sopimuksesta ovat vireillä Arabiemiraattien, Tansanian ja Perun kanssa. Sopimusmääräyksissä on sopimuskohdaisia eroja esimerkiksi liittyen sopimuksen piiriin kuuluvien perheenjäsenten määrittelyyn, mutta pääpiirteissään sopimukset ovat yhteneväisiä.

Useissa maissa edustustojen henkilökunnan puolisoitten työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattistatuksesta ja immunitetista luopuminen. Valiokunta pitää hyvänä, että ulkoasiainministeriö on pyrkinyt vaikuttamaan ulkomaanedustustossa työskentelevien puolisoitten työllistymiseen. Puolison työskentelymahdollisuus ulkomaankierroksen aikana koetaan kannustimeksi, joka vaikuttaa virkamiehen edellytyksiin siirtyä ulkomaanedustukseen. Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen on tehokas tapa edistää puolisoitten työllistymismahdollisuuksia asemamaassa.

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2016 vp

Suomessa työskenteleville diplomaattien perheenjäsenille perhe- ja puolisosopimus merkitsee sitä, että näillä henkilöillä on oikeus työntekijän oleskelulupaan ilman työvoimapoliittista harkintaa. Tämän arvioidaan vähentävän asiaan osallisena olevien viranomaisten neuvonta- ja selvitystyötä sekä nopeuttavan lupakäsittelyä. Sopimusten vaikutuspiiri ulottuu hyvin rajalliseen määrään henkilöitä. Voimassa olevia sopimuksia on sovellettu 1990-luvulta lähtien noin 30:een Suomessa työtä tekevään henkilöön, joista noin 2/3 on ollut peräisin Yhdysvalloista. Uusien sopimusten voimaantulon myötä arvioidaan, että kyse olisi vuosittain vain muutamasta henkilöstä.

Johtopäätökset

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa mietinnöstä ilmenevin kannanotoin hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 135/2015 vp tarkoitetut sopimukset.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 135/2015 vp sisältyvät 1.—5. lakiehdotuksen.

Helsingissä 1.3.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Antti Kaikkonen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Jutta Urpilainen sd
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Matti Vanhanen kesk
varajäsen Susanna Huovinen sd
varajäsen Ilkka Kanerva kok
varajäsen Mika Raatikainen ps

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2016 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen